

Широкому загалу.

Як героїня цієї книжки, можу запевнити, що все описане в ній справді сталося, тож без жодних сумнівів раджу її до прочитання. Попри те що я не головна персонажка, скажу вам ось що: я маю власний будинок, підтримую в ньому лад і вчасно сплачую податки. Ніколи не потрапляла до в'язниці і, ймовірно, старша, ніж ви... хіба що вже стоїте однією ногою в могилі — у такому разі йдемо нарівні.

Звісно, я не професійна критикinja, та мені до впадоби книжки, де є початок, середина й кінець, а ще (сподіваюся!) сюжет і кілька смішних моментів. Не люблю тих, де події неначе розбігаються навсідич. А ще можу запевнити, що це не одна з тих «особистих історій», які занудять вас до смерті розповідями про те, якою чудовою людиною став головний герой, хоч доти був кепською... однак його таки «урятували», і тепер кращої годі й бажати! На цей ранок у мене ще не поїхав дах, як у моєї сусідки, місис Вотлі, яка гадає, що її онук Тревіс досі працює у відділі шин у «Сірз» замість перебувати там, де залишатиметься ще років із п'ять — хіба що йому скоротять термін за хорошу поведінку. Та знаєте, я не звикла перемивати комусь кісточку: не можу собі цього дозволити, зважаючи на мій фах. Вірте чи ні, але досі заробляю собі на хліб, попри те що подеколи й сама з того дивуюся, адже з усіма податками, що їх доводиться сплачувати, можна було б спокійнісінько сидіти вдома й чудово жити на пенсію... Та, як кілька днів не пороблю зачіски, в мене аж пальці свербіти починають. Крім того, доводиться стежити, щоб донька вкотре не зіпсувала якісь клієнтці волосся (кілька

волосин випаде, а вони вже й позиватися готові) чи знов не спалила перукарню. Та й гроші не зайві: я-бо досі сплачую за свою автівку, що її розгатиив Двейн-молодший, і не раз, а двічі за останні пів року.

На дітей покладатися не можу, але це зовсім інша історія. Та й так уже трохи розп'якалася — певне уявлення про мене вже маєте. Нервової енергії в мене до біса, але бадьорою мене не назвеш. Нема нічого гіршого за життєрадісного стариганя — це просто неприродно. Хоч я тут і не головна героїня, те, що таки потрапила в книжку, змусило мене зупинитися й поміркувати. Тож перш ніж заберуся, дозволивши вам нарешті взятися до читання, скажу ось що: людським життям, поза сумнівом, керують нескінченні «якби», хіба ні? Та візьмімо для прикладу бодай мене... а якби я віддала богові душу, народжуючи Двейна-молодшого? (Зважаючи на останні події, не така вже й неприємна ця думка...) Звісно, мене тут навіть не було б... Та для історії, у яку от-от поринете, важливіше ось що: а якби Дороті Сміт не познайомилася з родиною Оутменів — виконавцями духовних гімнів? Що, якби Бетті Рей Оутмен не зустріла Гемма Спаркса? А Гемм Спаркс не потрапив у серйозну халепу? Я могла б розповідати без кінця-краю, та не буду, бо ж терпіти не можу, коли хтось розказує, чим усе закінчиться. І наостанок одна мудра порада: ніколи не зазирайте на останню сторінку, як оце я. Скільки разів моя допитливість псувала все задоволення від читання! Як уже зауважувала, моя роль у цій книжці досить побіжна, та, б'юся об заклад, коли ви її дочитаєте, щиро дивуватиметеся, як це я зрештою залишилася такою доброзичливою.

Щиро ваша,
місіс Тот Вутен

P. S. Ніколи не одружуйтеся з чоловіком, який зазирає в чарку!

Початок

МІСЦЕ ДІЇ: ПІВДЕННИЙ МІССУРІ

ЧАС: 1940-ві.

НАСТРІЙ: СПОВНЕНИЙ НАДІЇ

ЕЛМВУД-СПРИНГЗ

Маючи зайву кімнату, майже кожен мешканець містечка брав собі квартиранта, бо тоді тут іще не було ані готелів, ані багатоквартирних будинків. «Говард Джонсон» побудують тільки через кілька років, а тим часом хтось таки мав дбати про холостяків, та й неодруженим жінкам, безперечно, слід було мешкати в достойному місці. Більшість людей вважала це своїм християнським обов'язком, хай потребувала тих кількох зайвих доларів на тиждень чи ні, а деякі постояльці залишалися жити з господарями на роки. Містер Прюїт, цибатий холостяк із Кентуккі, так надовго замешкав у Гейгудів, що ті зрештою забули, що він їм не рідня, а як кудись переїжджали, то і його брали з собою. Коли ж у сімдесят вісім відійшов у засвіти, його поховали на сімейній ділянці Гейгудів, зазначивши на надгробку:

МІСТЕР ПРЮЇТ
ЗАВЖДИ З НАМИ
СПЛАЧЕНО СПОВНА

Від будинків на Першій північній авеню до центру й школи було рукою подати, тож більшість постояльців орендувала кімнати саме там.

Зараз у родини Смітів мешкає Джиммі Гед, кухар із вагона-закусочної; Робінсони, які живуть по сусідству, пустили до себе маленьку сліпу «співочу пташку» Беатріс Вудс, а Вотлі, чий будинок розташований трохи далі, мають за квартирантку міс Таттл, яка викладає англійську в середній школі. Ернест Куніц, керівник шкільного оркестру, який виконує соло на тубі, оселився в міс Альми, яка, за щасливим збігом обставин, має проблеми зі слухом. Та невдовзі в будинку Смітів з'явиться ще один мешканець, і це стане першою «намистинкою» цілої низки подій, що зрештою мали б потрапити на сторінки підручників з історії. Звісно, поки що Сміти про це й гадки не мають, а надто їхній десятирічний син Боббі. Останній просто зараз стовбичить у центрі міста перед перукарнею разом зі своїм друзякою Монро Ньюберрі — обоє невідривно витріщаються на електричний «перукарський стовпчик», де без кінця-краю крутяться по колу червоні й білі смужки. Мета гри — глипати на нього, доки не станеш геть косоокий, і, здається, хлопці вважають це великим досягненням. Що ж до розваг загалом, то не менш популярною є та, де треба затамувати дух, доки не знепритомнієш, або ж, учепившись за мотузку, з розбігу стрибнути в крижаний ставок за містом, який називають Синім Дияволом. Вода там така холодна, що, як гепнешся в неї спекотної днини, мало очі на лоба не вилазять, серце дивом не зупиняється, а перед очима мерехтять зірки. І доки вилізеш на берег, тіло вже так заціпеніло, що й ніг не відчуваєш, а губи геть посиніли — звідси й назва. Однак хлопчачі, як справді навіжені створіння, не можуть дочекатися тієї миті, коли виберуться на берег і, вкрившись гусячою шкірою, знову візьмуться за своє.

І це лише декілька з-поміж численних занять, що збурювали Боббі до самісінької глибини його ества. Утім, він загалом був у захваті від життя як такого. Воно й не дивно, бо в ті часи будь-який жвавий американський хлопчина з самого ранку радо вистрибував з ліжка, готовий до подвигів. До того ж Боббі жив прямисінько в центрі найвеличнійшої країни

у світі — дехто навіть вважав, що таких іще ніколи не існувало й навряд чи вони з'являться в майбутньому. Ми щойно завдали поразки німцям і японцям у чесному бою, урятували Європу й цього річ були до вподоби геть усім — навіть французам. Наші дівчата були найвродливіші, хлопці — найпривабливіші, солдати — найхоробріші, а прапору за красою й поготів не було рівних. Того року здавалося, що геть усі у світі прагнуть стати американцями: люди мало не божеволіли, намагаючись сюди дістатися. Та чи можна їх у тому звинувачувати? Адже в нас були Джон Вейн, Бетті Грейбл, Мікі Маус, Рой Роджерс, Супермен, Дагвуд і Блонді, сестри Ендрюс, капітан Марвелл... А ще — Бак Роджерс і Ред Райдер, пневматичні гвинтівки, «Хлопці Гарді», федеральні агенти, «Міс Америка», солодка вата... не кажучи вже про Чарлі Маккарті й Едгара Бергена, «Емоса й Енді», «Фіббера Макгі й Моллі» й те, що, подорослішавши, *будь-хто* з мешканців цієї країни міг стати її президентом.

Боббі навіть співчував усім, кому не пощастило тут народитися. Зрештою, це ж ми винайшли все найважливіше в цьому світі: хотдоги, гамбургери, «американські гірки», роликові ковзани, вафельні стаканчики, електрику, молочні коктейлі, джиттербаг, бейсбол, футбол, баскетбол, барбекю, револьвери, морозиво з гарячою карамеллю й банановий спліт. А ще кока-колу, арахіс у шоколаді, музичні автомати, пральні порошки «Оксидол» і «Айворі Сноу», олеомаргарин і атомну бомбу!

Порівняно з усіма ми були більші, кращі й сильніші, та, попри це, грали за правилами й завжди демонстрували доброту і щедрість. Навіть простягнули руку допомоги Японії й Німеччині, щоб ті, зазнавши поразки, зрештою підвелися й струсили з себе пил... Що це, як не прояв справжньої доброти? Міссурі, рідний штат Боббі, подарував світові Марка Твена, Волта Діснея, Джинджер Роджерс і славнозвісну Всесвітню виставку в Сент-Луїсі, а на борті лінкора «Міссурі» японці капітулювали на милість генерала Дугласа

Макартура. Ба більше, молодший скаутський загін Боббі — «Патруль куріпок» — оббігав усе місто, збираючи старі шини, макулатуру й алюмінієві каструлі та сковорідки, і це допомогло здобути перемогу у війні. Якби ж цих приводів для гордості хлопчині було не досить, додамо, що президент Сполучених Штатів, містер Гаррі С. Трумен, був щирим і запеклим міссурійцем, а Сент-Луїс здобув перемогу у фіналі чемпіонату Головної бейсбольної ліги. Та навіть дерева, виструнчуючись, цьогогоріч тягнулися дедалі вище — чи принаймні Боббі так здавалося.

Він мав маму, тата й бабусю, і серед його знайомих досі ніхто не помирав. Щоправда, йому випадало бачити у вітринах крамниць світлини хлопців, які загинули на війні. Віднедавна Боббі та його найліпший друг Монро стали братами по крові, і цей крок був такий урочистий, що дорогою додому жоден не зронив ані слова. Його старша сестра, симпатична синьоока білявка Анна Лі, була досить популярна серед старших хлопців, тож вони частенько вешталися біля їхнього будинку й іноді були не проти покидати Боббі м'яча чи зіграти у футбол. Подеколи йому вдавалося заробити четвертак — якщо лишав хлопця наодинці з Анною Лі на веранді. 1946 року за нього можна було купити порцію попкорну, цукерку, квитки в кіно на фільм, мультик і серіал та ще й сходити на екскурсію в кіноапаратну, де працював Снукі, який тільки те й робив, що читав книжки Мікі Спіллейна. А після фільму можна було зазирнути у вагон-закусочну по сусідству, де їхній квартирант Джиммі смажив йому бургер — звісно, якщо не був по вуха в роботі.

Ще можна було навідатися в аптеку на розі й погортати кілька новеньких коміксів. Фармацевтом там працював батько Боббі, тож йому дозволяли переглядати їх безкоштовно — щоправда, за умови, що не зібгає сторінки й нічим їх не заляпає. Тельма й Берта Енн, дівчата, які працювали за апаратом для розливу газованих напоїв, вважали хлопця досить-таки милим і подеколи частували вишневою колою або, якщо

пощастить, імбирним коктейлем із морозивом. Центр Елмвуд-Спрингза був завдовжки з квартал — навіть як закортить, то не загубишся, — а погода протягом усього року просто ідеальна, неначе на замовлення. Кожнісінького року, якраз напередодні Гелловіну, на небі з'являвся величезний помаранчевий повний місяць, а День подяки завжди був досить свіжий і прохолодний, щоби після ситного святкового обіду з індичкою вийти надвір пограти у квача. Раз або двічі на рік сніжило — і зазвичай саме тоді, як Боббі кортіло пропустити школу.

Відтак наставала весна — з її цвіркунами, жабами й крихітними зеленими листочками, які знову з'являлися на деревах, а тоді й літо із солодкими снами на затіненій веранді, риболовлею, спекотними й незабутніми сонячними днями в міському басейні «Каскад-Пландж»... а там уже рукою подати до Дня незалежності, коли після всіх хлопавок, вертушок і бенгальських вогнів з'являлися світлячки й великі переливчасті синьо-зелені травневі жуки — саме вчасно, щоб ніч тривала трішечки довше.

Спекотними задушливими серпневими днями, коли здавалося, що от-от сконаєш від розпеченого повітря, на небі починали збиратися хмари, а тоді звіддалік долинали такі розкотисті відзвуки грому, що аж у грудях відлунювало. Відтак, неначе нізвідки, дмухав прохолодний вітерець, і небо наливалося свинцевими барвами — такими темними, що, сплутавши день із ніччю, у містечку спалахували всі вуличні ліхтарі. Уже за мить небеса розверзалися — і, бачить Бог, справжньою міссурійською зливою. Якийсь час лило мов з відра, а тоді дощ, похопившись, без жодного попередження, мчав у наступне містечко, залишаючи по собі заповнені по вінця стічні канами, щоб Боббі міг вибігти надвір і відчути, як вода, нуртуючи, омиває його босі ноги.

Попри те що містер Боббі Сміт іще зовсім мало жив на цій землі й потребував не так уже й багато місця — власне, усього чотири фути й вісім дюймів, — він уже встиг розжитися чималим майном. Левова його частка зберігалася